

NOTES CRITICOBIBLIOGRÀFIQUES

Ramon CORTS I BLAY, *La Setmana Tràgica de 1909. L'Arxiu Secret Vaticà*. Pròleg de Vicente Cárcel Ortí. (Scripta et Documenta, 82). Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2009. pp. 607.

Actes de les Jornades sobre la Setmana Tràgica (1909). Barcelona, 5, 6 i 7 de maig 2009. Biblioteca Balmes i Sociedad Estatal de Conmemoraciones Culturales: *Analecta Sacra Tarraconensia* Volum 82. Barcelona, 2009. pp. 698.

El dilluns 30 de novembre de 2009 tingué lloc al saló de sessions de la Fundació Balmesiana la presentació del llibre del doctor Ramon Corts i Blay, prevere i historiador, director de la nostra revista *Analecta Sacra Tarraconensia*, titulat: *La Setmana Tràgica de 1909. L'Arxiu Secret Vaticà*, que es publica encapçalat per un extens pròleg de monsenyor Vicente Cárcel Ortí, protonotari apostòlic i notable expert en documentació vaticana. El llibre ha estat editat a cura de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat i és un volum molt extens integrat per 607 pàgines. El dia de la presentació fou magníficament glossat pel doctor Josep M. Sans i Travé, que qualificà aquesta publicació de Ramon Corts d'oportuna i molt necessària, essent una de les més destacades aportacions a l'estudi del desenvolupament i posterior incidència dels esdeveniments revolucionaris que es visqueren a la ciutat de Barcelona –i també en algunes poblacions industrials de Catalunya com ara Badalona, Granollers, Sabadell, Manresa, Olot, Sant Feliu de Guíxols– els dies 26 de juliol al 1 d'agost de 1909, coneguts per la historiografia contemporània com *la Setmana Tràgica*.

A través de valuosa documentació inèdita, Ramon Corts ens aproxima la forta incidència que els fets revolucionaris de la Setmana Tràgica causaren a la Santa Seu a través de l'anàlisi acurada de les notícies i dels informes tramesos a Roma per la Nunciatura de Madrid (que llavors regia monsenyor

Antonio Vico), els despatxos provinents de Secretaria d'Estat, cartes de polítics, de bisbes, de particulars, i un més que notable fons de diaris i de revistes. Cal reblar les abundoses referències al cardenal Llavanerenc Vives i Tutó (el caputxí Josep de Calassanç de Llavaneres) i, sobretot, al cardenal Rafael Merry del Val, secretari d'Estat del Vaticà, que es contenen en el llibre del doctor Ramon Corts on, explícitament, tracta de la pacífica reacció de sant Pius X i del cardenal Vives i Tutó, després dels estralls de la Setmana Tràgica, tot invitant els catòlics de Catalunya al perdó i a la reconciliació.

Dels nombrosos documents editats pel doctor Corts presenta un especial interès la relació que, sobre els fets de la Setmana Tràgica, redactà el reverend Marià Vilaseca i que trameté al rector de la Universitat de Comillas, pare Manuel Arín, S.J., per tal de fer-la arribar al nunci, Antonio Vico. Aquesta primerenca descripció dels fets de la revolució de juliol de 1909, exposada pel doctor Vilaseca a primers d'agost de 1909, té una gran claredat expositiva i àdhuc conté alguns matisos d'autocrítica. Semblantment, és també d'un gran interès per als historiadors la relació oficial sobre els fets (amb un gran detallisme sobre el conjunt d'edificis religiosos devastats i incendiats, la profanació de tombes de religioses a l'interior dels monestirs, etc.) redactada el dia 6 d'agost de 1909 pel reverend Josep Palmarola, governador eclesiàstic del Bisbat de Barcelona. També s'ha de destacar el peculiar valor de la documentació sobre els intents efectuats per la Santa Seu, a través del Secretari d'Estat, cardenal Rafael Merry del Val, per tal d'evitar l'execució de Ferrer i Guàrdia, fundador de l'Escola Moderna.

Aquesta documentació vaticana que ja donà a conèixer als anys vuitanta i que ara ha analitzat i editat Ramon Corts, és important no sols per a la història eclesiàstica sinó també per a la política, i ajudarà enormement els historiadors a escatir les causes de la revolució de juliol de 1909 (especialment incentivada per l'anarquisme i, també, pel republicanisme radical lerrouxista) i mereixeria encara una revisió més àmplia.

En la mateixa sessió acadèmica celebrada a la Balmesiana el dia 30 de novembre, tingué lloc la presentació del volum d'actes de les Jornades sobre la Setmana Tràgica celebrades també a redós de la Balmesiana els dies 5, 6 i 8 de maig de 2009. El volum d'actes fou glossat pel doctor Josep M. Roig Rosich, director del Centre d'Història Contemporània de Catalunya, qui presentà, de manera molt orientadora i suggerent, la diversitat de treballs que integren aquestes actes, que ocupen 698 pàgines. Roig Rosich assenyala que les actes de les jornades han estat editades molt curosament (i amb una velocitat rècord!) sota el guiatge del doctor Ramon Corts, director d'*Analecta Sacra Tarraconensia*.

Aquestes actes ocupen íntegrament el volum 82 de l' anuari de ciències

històricoecclesiàstiques *Analecta Sacra Tarraconensia*, i es publiquen íntegrament i amb anotacions crítiques totes les ponències i comunicacions presentades en les esmentades Jornades, que foren organitzades per la Biblioteca Balmes (amb la col·laboració de la Sociedad Estatal de Conmemoraciones Culturales).

Assenyalem en aquesta ressenya el rigor científic de les ponències i comunicacions presentades en les Jornades de la Balmesiana, tot assenyalant el valor i interès de la nova documentació aportada sobre la revolució del juliol de 1909, la qual ajudarà a mirar, molt més críticament, la figura de Ferrer i Guàrdia i a reblar-ne el seu anticatalanisme. Les actes destaquen la relectura que l'Església féu de la Setmana Tràgica, implicant-se després dels fets de manera més compromesa en l'acció social en l'àmbit de tota la Tarraconense.

Del conjunt de ponències editades assenyalem els parlaments inaugurals a càrrec d'Agustí Colomines «La Setmana Tràgica de 1909: una mirada historiogràfica»; i de Joan B. Culla Clarà «Revisitar la Setmana Tràgica». Cal també esmentar de les ponències dels historiadors: Nazario González «Los actores de la revuelta: anarquistas, socialistas y republicanos antes, en y después de la Semana Trágica»; José Andrés-Gallego «La Semana Trágica: los hechos, el impacto y las respuestas»; Pedro Álvarez «La masonería librepensadora en la vida, obra y el proceso de mitificación de Francisco Ferrer y Guardia» i Fernando García Sanz «El caso Ferrer: imagen y relaciones internacionales de España», principalment. I encara la comunicació de Corts sobre «Anticlericalisme i Setmana Tràgica. Algunes reflexions», molt il·luminadora per comprendre aquest fenomen, cabdal en els esdeveniments de finals de juliol i principis d'agost de 1909.

Els dos volums que acabem de glossar seran de gran utilitat per als investigadors de l'anticlericalisme a Catalunya i, també, és clar, per als estudiosos de les revolucions socials en l'Europa del segle xx, atès que la documentació aportada pel doctor Corts i les ponències de presentades en les Jornades pels especialistes que hi participaren ajuden, i molt!, a escatir les causes de la revolució de juliol de 1909, a més d'explicar-nos el desenvolupament de la Setmana Tràgica de manera detallada, tot oferint-nos valuoses notícies sobre la posterior incidència dels fets revolucionaris de 1909 contemplats, aquests, des de la perspectiva dels catòlics i de la Santa Seu.

VALENTÍ SERRA DE MANRESA